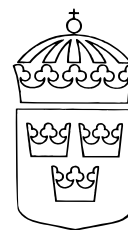

Regeringens skrivelse

2003/04:125

Redovisning av fördelning av medel från
Allmänna arvsfonden under budgetåret 2003

Skr.
2003/04:125

Regeringen överlämnar denna skrivelse till riksdagen.

Stockholm den 1 april 2004

Göran Persson

Berit Andnor
(Socialdepartementet)

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I skrivelsen lämnas en redogörelse för förvaltningen av Allmänna arvsfonden och en redovisning av hur regeringen och Arvsfondsdelegationen fördelat medlen ur fonden under budgetåret 2003. Slutligen anges några områden som enligt regeringens mening bör uppmärksammas vid kommande fördelning av stöd ur Allmänna arvsfonden.

1	Inledning.....	4
2	Allmänna arvsfondens förvaltning m.m.....	5
2.1	När arvsfonden får egendom.....	5
2.2	När arvsfonden avstår från egendom.....	6
2.3	Kostnader för fonden	7
3	Beslut om fördelning av stöd ur Allmänna arvsfonden.....	7
3.1	Nyskapande och utvecklande verksamhet	8
3.2	Redovisning och utvärdering av beviljat stöd.....	9
3.3	Översiktlig beskrivning av hur medlen ur Allmänna arvsfonden har disponerats under 2003	9
3.4	Registrering och handläggning	10
3.5	Beslutade ansökningar	10
3.6	Redogörelse för fördelade medel	11
3.7	Övriga ärenden och redovisningar	11
4	Fördelat till organisationers egna initiativ	12
4.1	Verksamhet till förmån för barn under 12 år (Förteckning med projektbeskrivningar redovisas i <i>bilaga 2</i>)	12
4.2	Verksamhet till förmån för ungdomar 12–25 år (Förteckning med projektbeskrivningar redovisas i <i>bilaga 2</i>)	15
4.3	Verksamhet till förmån för personer med funktionshinder (Förteckning med projektbeskrivningar redovisas i <i>bilaga 2</i>)	18
5	Särskilda satsningar för de olika målgrupperna	21
5.1	Särskilda satsningar till förmån för barn under 12 år	22
5.1.1	Ungas arbete med konsumentfrågor	22
5.1.2	Insatser mot rasism, främlingsfientlighet, homofobi och diskriminering (2001–)	22
5.2	Särskilda satsningar till förmån för ungdomar 12–25 år	22
5.2.1	Ungas arbete med konsumentfrågor (2001–2004) (Förteckning med projektbeskrivningar redovisas i <i>bilaga 2</i>)	23
5.2.2	Utveckling av arbete mot rasism, främlingsfientlighet, diskriminering och homofobi (2000–2004) (Förteckning med projektbeskrivningar redovisas i <i>bilaga 2</i>)	23
5.2.3	Stöd för att stärka flickors villkor (2001–2003)	24
5.2.4	Ungas arbete med generationsövergripande frågor (2001–2003)	24
5.2.5	Ungas tillträde till arbetsmarknaden (2003–)	24
5.2.6	Utveckling av ungas möjlighet till organisering (2002–)	25

5.2.7	Utveckling av ungdomssamarbete inom Östersjö- och Barentsregionerna (1998–2003).....	25
5.2.8	Ungdomssamarbete i Österled (2003–)	25
5.3	Särskilda satsningar till förmån för personer med funktionshinder (Förteckning med projektbeskrivningar redovisas i <i>bilaga 2</i>).....	26
5.3.1	Alternativa stöd- och boendeformer	26
5.3.2	Bemötande med kultur (2000–)	26
5.3.3	Personligt brukarstöd (2000–)	27
5.3.4	Insatser mot rasism, främlingsfientlighet, homofobi och diskriminering (2001–).....	27
6	Kommande inriktning och prioriterade områden för stöd ur Allmänna arvsfonden.....	27
6.1	Verksamhet till förmån för barn under 12 år	28
6.2	Verksamhet till förmån för ungdomar 12–25 år	29
6.3	Verksamhet till förmån för personer med funktionshinder	31
6.4	Återredovisning.....	32
7	Information, uppföljning, utvärdering och erfarenhetsspridning	32
7.1	Information	32
7.2	Uppföljning och utvärdering.....	33
7.3	Erfarenhetsspridning	35
Bilaga 1	Kammarkollegiets bokslut.....	37
Bilaga 2	Projektkatalog.....	43
Bilaga 3	Mottagare av stöd ur Allmänna arvsfonden	193
	Utdrag ur protokollet vid regeringssammanträdet den 1 april 2004.....	201

Allmänna arvsfonden tillkom enligt ett beslut av 1928 års riksdag i samband med att kusiner och avlägsnare släktingar genom ändringar i ärvdebalken uteslöts från arvsrätt. Kvarlåtenskap efter personer utan nära släktingar, och som inte har skrivit testamente, skall i stället tillfalla Allmänna arvsfonden. Fonden har till ändamål att främja verksamhet av ideell karaktär till förmån för barn, ungdomar och personer med funktionshinder. Närmare bestämmelser om Allmänna arvsfonden finns i lagen (1994:243) om Allmänna arvsfonden.

Fr.o.m. den 1 juli 2004 träder nya bestämmelser i kraft i lagen om Allmänna arvsfonden (prop. 2003/03:136, bet. 2003/04:SoU3, rskr. 2003/04:68). Ändringarna innebär en renodling av roller och stärker Arvsfondsdelegationens ställning som egen myndighet inom Regeringskansliet. Detta innebär bl.a. att Arvsfondsdelegationen beslutar om allt stöd ur Allmänna arvsfonden oavsett beloppets storlek. Regeringen skall som tidigare i den årliga skrivelsen till riksdagen med redovisning av fördelning av medel från Allmänna arvsfonden ange den kommande inriktningen och prioriterade områden för stödfördelningen. Om det finns särskilda skäl får regeringen efter förslag från Arvsfondsdelegationen besluta att en annan myndighet skall kunna ges möjlighet att fördela visst stöd under en bestämd tidsperiod. Ändringarna innebär vidare att den personal som handlägger stödärenden åt och är föredragande i Arvsfondsdelegationen samlas i ett särskilt kansli inom Regeringskansliet. Det bidrar till att ge Arvsfondsdelegationen en tydlig framtoning och främjar en enhetlig policy i hanteringen av stödärenden. I syfte att skapa bättre insyn i Arvsfondsdelegationens verksamhet skall en majoritet av delegationen bestå av ledamöter som inte arbetar i Regeringskansliet. Ledamöterna skall ha god kunskap om barn, ungdomar och personer med funktionshinder. Därigenom breddas även delegationens kompetens och omvärldskontakter.

Kammarkollegiet skall varje år till regeringen lämna en redovisning för förvaltningen av Allmänna arvsfonden. Redovisningen skall lämnas i samband med Kammarkollegiets årsredovisning och innebär att Kammarkollegiets förvaltning av Allmänna arvsfonden blir föremål för granskning av Riksrevisionen inom ramen för årlig revision. Kammarkollegiets redovisning skall fogas till regeringens årliga redovisning till riksdagen. Arvsfondsdelegationen skall vidare ha en samlad strategi för uppföljning och utvärdering av beviljade stöd.

I denna skrivelse lämnas en redogörelse för förvaltningen av Allmänna arvsfonden och en översiktlig beskrivning av fördelningen av medel ur fonden. Vidare redovisas hur regeringen och Arvsfondsdelegationen fördelat medlen ur Allmänna arvsfonden under budgetåret 2003. Slutligen anges inriktning och några områden som enligt regeringens mening bör uppmärksammas vid kommande fördelning av stöd ur Allmänna arvsfonden.

Allmänna arvsfonden förvaltas av Kammarkollegiet som en särskild fond. Kollegiet betalar ut beviljat stöd efter rekvisition. Kollegiets kapitalförvaltning sker i syfte att tillgodose såväl behovet av en god direktavkastning som önskemålet om värdebeständighet. En tiondel av de medel som tillfallit fonden under ett år läggs till fonden. Återstoden får tillsammans med direktavkastningen delas ut. Fondens bokförda värde uppgick den 31 december 2003 till 926 miljoner kronor och marknadsvärdet till 2 627 miljoner kronor. Fondens tillgångar är placerade i andelar i Kammarkollegiets aktie- och räntekonsortier. Vid 2003 års utgång var 80 procent placerade i aktiekonsortiet, 14 procent i räntekonsortiet och 6 procent i likvida tillgångar. Under år 2003 har aktiekonsortiet haft en avkastning på 24,6 procent att jämföra med index 25,2 procent (80 procent Affärsvärldens generalindex och 20 procent Morgan Stanleys världsindex). För den senaste femårsperioden har avkastningen i genomsnitt varit 4,2 procent per år att jämföra med index -0,9 procent.

Avkastningen i räntekonsortiet var under 2003 5,4 procent jämfört med index 4,7 procent (Stockholmsbörsens obligationsindex, Alla 1–3 år). Avkastningen i genomsnitt per år för den senaste femårsperioden var 6,1 procent jämfört med index 4,9 procent.

Kammarkollegiet har låtit utföra en extern utvärdering av kapitalförvaltningen i de båda konsortierna. Utvärderingen som gäller 2003 och fem år tillbaka i tiden t.o.m. 1999 har utförts av Wassum Investment Consulting. Resultatet visar att Kammarkollegiet hävdar sig väl jämfört med andra alternativ som erbjuds på marknaden.

Tabell 1 Fondens eget kapital vid utgången av respektive år
Miljoner kronor

	2003	2002	2001	2000	1999
Bokfört värde					
Tillgångar	1 182	1 129	1 096	1 107	1 064
Skulder	256	255	269	275	252
Summa bokfört värde	926	874	827	832	812
Marknadsvärde					
Tillgångar	2 883	2 424	3 362	3 892	3 895
Skulder	256	255	269	275	252
Summa marknadsvärde	2 627	2 169	3 093	3 617	3 643

För budgetåret 2004 finns 305 miljoner kronor att dela ut. Bokslut för budgetåret 2003 för Allmänna arvsfonden bifogas som bilaga 1.

2.1 När arvsfonden får egendom

Om någon avlider utan att efterlämna make eller närmare släktingar än kusiner får arvsfonden egendomen i arv om egendomen inte testamentarats till någon annan och detta testamente godkänns av Kammarkollegiet för fondens räkning. Om den avlidne var änka eller änklings tillfaller arvet arvsfonden endast om det därutöver inte finns några arvsberättigade släktingar efter den först avlidne maken. En förutsättning är att dessa

t.ex. inte uteslutits från arv på grund av testamente eller att de inte tidigare fått ut vad de är berättigade till. Förutom genom arv kan fonden också få egendom genom bl.a. förmånstagarförordnande i försäkringsavtal, gåva eller testamente.

När det inte finns någon annan arvinge än Allmänna arvsfonden när dödsfall inträffar, och fonden inte uteslutits från arv genom testamente skall Kammarkollegiet förordna en god man. Den gode mannen företräder fonden vid boutredningen och sköter det praktiska arbetet med boet. Vidare står den gode mannen under kollegiets tillsyn. När boutredningen är klar redovisar den gode mannen sin förvaltning till Kammarkollegiet och betalar in de medel som finns kvar till fonden. Medlen tas upp i fondens redovisning vid den tidpunkt de betalas in till fonden.

Kammarkollegiet företräder arvsfondens intressen och ser till att boet avvecklas på ett riktigt sätt. Under budgetåret 2003 kom det in 1 803 arvsfondsärenden till kollegiet. I dessa fanns det ett testamente i 1 223 fall, dvs. en begäran att kollegiet skulle godkänna ett testamente till förmån för någon annan än fonden. De flesta testamentena godkändes av kollegiet. Antalet ärenden där dödsboets egendom skulle helt eller delvis avvecklas för arvsfondens räkning uppgick till 625. Under budgetåret 2003 kom det in knappt 270 miljoner kronor netto till arvsfonden.

En strävan är att dödsbona skall avvecklas så snabbt som möjligt så att likvida medel kommer arvsfonden tillgodo och kan delas ut för dess ändamål.

2.2 När arvsfonden avstår från egendom

I vissa fall får arv eller försäkringsbelopp, som arvsfonden fått, avstås till någon annan. Det får ske om det med hänsyn till uttalanden av arvlåtaren eller till andra särskilda omständigheter kan anses stämma överens med arvlåtarens yttersta vilja. Arv eller försäkringsbelopp får också avstås till arvlåtarens släkting eller någon annan person som har stått arvlåtaren nära, om det kan anses skäligt.

Vidare får arv som utgörs av egendom, vilken är av väsentlig betydelse från kulturhistorisk synpunkt eller från natur- eller kulturvårdssynpunkt, avstås till juridisk person som har särskilda förutsättningar att ta hand om egendomen på lämpligt sätt. Om det finns särskilda skäl får samtidigt till den som tar emot egendomen ett belopp av det arv, som tillfallit fonden, avstås för sådana omedelbara åtgärder som är nödvändiga för att bevara egendomen.

Under budgetåret 2003 kom det in 54 ansökningar om avstående till Kammarkollegiet. En sådan ansökan skall ges in till kollegiet senast tre år efter dödsfallet eller efter det att arvet genom preskription tillfallit fonden. Kollegiet beslutar om avstående när värdet av den egendom som ansökan avser inte överstiger två miljoner kronor enligt bouppteckningen. I övrigt beslutar regeringen om avstående. Under budgetåret 2003 har beslut fattats om avstående från arv till ett bouppteckningsvärde av drygt 6 miljoner kronor.

Ur fonden har under budgetåret 2003 betalats följande kostnader:

Tabell 2 Förvaltnings- och administrationskostnader

Miljoner kronor

	2003	2002	2001	2000	1999
Kammarkollegiet totalt	11,6	11,9	11,1	9,5	9,8
– Dödsboavveckling m.m.	8,7	7,9	7,1	7,0	6,7
– Fondförvaltning	2,6	3,7	3,4	2,3	2,8
– Utbetalning av beviljat stöd	0,3	0,3	0,6	0,2	0,3
Regeringskansliet/Arvsfondsdelegationen totalt ¹⁾	10,0	5,9	4,6	4,6	4,2
– Personalkostnader	4,7	4,6	3,6	3,6	3,2
– Förvaltningskostnader	0,7	0,6	0,5	0,5	0,5
– Informationsinsatser ¹⁾	4,6	0,7	0,5	0,5	0,5
Totalt förvaltnings- och administrationskostnader	21,6	17,8	15,7	14,1	14,0

¹⁾ Allmänna arvsfonden fyller 75 år. Under tiden 1 juli 2003–30 juni 2004 uppmärksammas fonden genom fyra Arvsfunds dagar från Lund i söder till Skellefteå i norr. En jubileumsskrift utformas och en mindre annonskampanj har genomförts. Dessutom planerades en stor informationskampanj som inte kommer att genomföras under jubileumsåret. Under budgetåret 2003 har 842 000 kronor förbrukats. Återstoden av medlen återgår till fonden.

Dessutom har under motsvarande period kostnaderna för handläggning och information m.m. av de medel ur Allmänna arvsfonden som regeringen gett Ungdomsstyrelsen i uppdrag att fördela för särskilda satsningar uppgått till:

	2003	2002	2001	2000	1999
Miljoner kronor	2,6	3,5	4,3	3,9	3,0

3 Beslut om fördelning av stöd ur Allmänna arvsfonden

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Arvsfondsdelegationen eller annan myndighet beslutar om fördelningen av stöd ur Allmänna arvsfonden enligt 8 § lagen (1994:243) om Allmänna arvsfonden (arvsfondslagen).

I förordningen (1994:952) om Allmänna arvsfonden regleras Arvsfondsdelegationens arbetsuppgifter. Delegationen skall fördela stöd ur fonden, följa upp projekt som beviljats stöd samt informera allmänheten om fondens ändamål och användningsområde. Delegationen skall överlämna till regeringen att avgöra ärenden som är av principiell betydelse eller annars är av större vikt eller när delegationen anser att stöd bör lämnas med mer än 300 000 kronor. Regeringen kan dock, i fråga om fördelning av stöd för ett särskilt ändamål, bestämma att Arvsfondsdelegationen får besluta om stöd överstigande 300 000 kronor.

Arvsfondsdelegationen består av sju ledamöter som utses av regeringen. Ordföranden är statssekreterare i Socialdepartementet och vice ordförande är statssekreterare i Utbildningsdepartementet. Övriga ledamöter är tjänstemän inom Socialdepartementet och Utbildningsdepartementet. Arvsfondsdelegationens sekretariat består av dels ett kansli knutet till Socialdepartementet för beredning av ärenden som rör verksamhet till förmån för barn under 12 år och personer med funktionshinder, dels ett kansli knutet till Utbildningsdepartementet för beredning av ärenden som rör verksamhet till förmån för ungdomar i åldern 12–25 år. För beredningen av ärenden har tjänstemän inom berörda departement förordnats att biträda delegationen.

Alla ärenden som rör Allmänna arvsfonden registreras i Arvsfondsdelegationens diarium som också fungerar som en projektdatabas. Diariet är placerat inom Arvsfondsdelegationens kansli i Socialdepartementet.

3.1 Nyskapande och utvecklande verksamhet

Stöd ur Allmänna arvsfonden skall enligt 5–7 §§ arvsfondslagen främja verksamhet av ideell karaktär till förmån för barn, ungdomar och personer med funktionshinder. Verksamhet som beviljas stöd skall vara nyskapande och utvecklande och kunna särskiljas från en organisations reguljära verksamhet. Stöd kan beviljas organisationer som bedriver ideell verksamhet. Offentlig huvudman kan beviljas stöd för utvecklingsverksamhet om det finns särskilda skäl. Så kan t.ex. en kommun tillsammans med en brukarorganisation beviljas stöd för att genomföra ett projekt. I sådana fall ställs särskilt höga krav på att projektet är nyskapande och av ideell karaktär. Utvecklingsverksamhet som redan finns som reguljär verksamhet på annan ort beviljas inte stöd. Ett projekt kan enligt praxis beviljas stöd ur Allmänna arvsfonden under högst tre år. Stöd ges inte till reguljär föreningsverksamhet. Stöd får inte ges till enskilda personer eller till vinstdrivande företag.

Bedömningen av ansökningar om stöd ur fonden görs utifrån såväl juridiska som samhällspolitiska aspekter. Projekt som beviljas stöd skall kunna bidra till att berörda målgruppers villkor och förutsättningar förbättras och utvecklas. Analysen och bilden av målgruppens aktuella situation blir styrande för vad som bedöms vara nyskapande. Syftet är att ge stöd till projekt som kan verka framtidsyftande och inspirera andra organisationer att starta liknande verksamhet.

Stöd kan även lämnas till del av kostnader för om-, till- och nybyggnad av ideella organisationers lokaler för barn- och ungdomsverksamhet och för handikapporganisationernas rekreationsanläggningar om sådana åtgärder krävs för att utvecklingsverksamhet skall kunna genomföras. Detta stöd är villkorat på så sätt att det avskrivs med tio procent per år och återbetalas om anläggningen/lokalen används till annat ändamål under avskrivningstiden. Lokalerna skall ägas av den sökande organisationen eller vara förhyrda med långtidskontrakt. Den som beviljas stöd skall också bidra till finansieringen av projektet med en inte oväsentlig del. Under beredningen av sådana ansökningar inhämtas alltid uppgifter om tillgängligheten för personer med funktionshinder.

Varje mottagare av stöd ur Allmänna arvsfonden skall senast det datum som anges i beslutet om stöd ur fonden (vanligen ca 15 månader efter tidpunkten för beslutet) lämna en skriftlig redogörelse för eller utvärdering av utvecklingsarbetet till Arvsfondsdelegationen. Dessutom skall en av revisor bestyrkt ekonomisk redovisning för hur det beviljade beloppet har använts lämnas. Dessa redovisningar granskas och måste godkännas innan nya beslut om stöd kan fattas. Särskilda satsningar blir vanligen föremål för mer omfattande utvärderingar (se vidare under avsnitt 7.2).

3.3 Översiktlig beskrivning av hur medlen ur Allmänna arvsfonden har disponerats under 2003

Totalt har under året ca 248 miljoner kronor fördelats till projekt efter ansökan till Arvsfondsdelegationen. Av dessa medel har ca 220 miljoner fördelats genom löpande handläggning av organisationernas egna initiativ under året och resterande medel, ca 28 miljoner kronor, har fördelats inom ramen för de särskilda satsningar som Arvsfondsdelegationen ansvarat för. Ungdomsstyrelsen hade under 2003 regeringens uppdrag att fördela stöd ur Allmänna arvsfonden inom ramen för fem särskilda satsningar. Under året har ca 25,4 miljoner kronor fördelats till projekt ur dessa satsningar.

Under året har regeringen även fattat beslut om att avsätta medel för särskilda satsningar. Vissa av dessa särskilda satsningar är pågående och andra nya där medel ännu inte börjat fördelas. Efter redovisningen av den faktiska fördelningen framgår dessa beslut och de aktuella beloppen.

Arvsfondsdelegationens fördelning av stöd ur Allmänna arvsfonden 2003

Fördelade projektmedel till organisationers egna initiativ:	kronor
Verksamhet till förmån för barn (se 4.1)	50 771 000
Verksamhet till förmån för ungdomar 12–25 år (se 4.2)	21 247 000
Verksamhet till förmån för personer med funktionshinder (se 4.3)	147 797 900
	219 815 900
Fördelade projektmedel under året ur särskilda satsningar:	
Verksamhet för alla målgrupper (se 4.2)	1 212 000
Verksamhet till förmån för barn (se 5.1)	4 877 000
Verksamhet till förmån för ungdomar 12–25 år (se 5.2)	7 733 000
Verksamhet till förmån för personer med funktionshinder (se 5.3)	14 384 000
	28 206 000
Summa	248 021 900

Ungdomsstyrelsens fördelning av stöd ur särskilda satsningar 2003

Verksamhet till förmån för ungdomar 12–25 år (se 5.2)	25 332 982
---	------------

Beslut om att avsätta medel ur Allmänna arvsfonden för särskilda satsningar

Skr. 2003/04:125

Beslut tagna under år 2003 om att avsätta medel för särskilda satsningar där Arvsfondsdelegationen fördelar stöd:

Verksamhet till förmån för ungdomar 12–25 år	2 000 000
Verksamhet till förmån för barn och personer med funktionshinder	10 000 000

Beslut tagna under år 2003 om att avsätta medel för särskilda satsningar där annan myndighet/organisation fördelar stöd:

Verksamhet till förmån för ungdomar 12–25 år	27 000 000
--	------------

Summa **39 000 000**

3.4 Registrering och handläggning

Under år 2003 har till Arvsfondsdelegationen inkommit 1 793 ärenden. Av dessa var 1 316 ansökningar om stöd ur fonden, 456 redovisningar av beviljat stöd samt 21 s.k. övriga ärenden (förfrågningar m.m.).

Inkomna ärenden	2003	2002	2001	2000	1999
Barn	376	423	428	396	418
Ungdom	602	853	1006	1 100	865
Funktionshindrade	622	615	617	676	669
Ej fondens målgrupper	55	55	72	89	68
Enskilda	138	207	238	185	243
Totalt	1 793	2 153	2 361	2 446	2 263
Fördelade på:					
Ansökningar	1 316	1 594	1 841	1 922	1 795
Övriga ärenden	21	20	14	26	15
Redovisningar	456	539	506	498	453
Totalt	1 793	2 153	2 361	2 446	2 263

3.5 Beslutade ansökningar

Sammanlagt har 1 284 beslut fattats under budgetåret enligt följande:

	2003	2002	2001	2000	1999
Bifall	421	478	513	552	494
delegation	227	276	334	411 ²⁾	331 ¹⁾
regering	194	202	179	141	163 ¹⁾
Avslag	815	1 019	1 354	1 379	1 198
Ad acta	48	49	43	49	39
Överlämnat till annan myndighet	3	2	1	4	
Totalt	1 284	1 549	1 912	1 981	1 734

¹⁾ Ett av besluten avser ej beslut om medel

²⁾ Tre av besluten avser ej beslut om medel

	2003	2002	2001	2000	1999
Bifall delegation					
Barn	40	69	61	72	59
Ungdom	73	135	181	203	155
Funktionshindrade	114	72	92	135	116
Antal projekt	227	276	334	408	330
Bifall regering					
Barn	41	43	36	26	40
Ungdom	27	46	31	25	19
Funktionshindrade	126	113	112	90	103
Antal projekt	194	202	179	141	162
Totalt antal projekt	421	478	513	549	492
Avslag					
Barn	207	178	222	174	196
Ungdom	365	434	633	672	462
Funktionshindrade	193	149	191	267	236
Ej fondens målgrupper	50	51	70	81	61
Enskilda	138	207	238	185	243
Totalt	953	1 019	1 354	1 379	1 198

Arvsfondsdelegationen har beslutat avslå 815 ansökningar. Orsakerna till avslag har bl.a. varit att projekten inte bedömts vara tillräckligt nyskapande, att ansökan kommit från offentlig huvudman utan samarbete med ideell organisation, eller avsett verksamhet som redan finns som reguljär verksamhet på andra orter. Andra ansökningar har avslagits på grund av att de avsett kostnader för vanlig föreningsverksamhet, att de gällt enstaka arrangemang som tidigare finansierats med andra medel, att de gällt internationell verksamhet eller att ansökan kommit från enskilda personer eller nystartade föreningar.

I genomsnitt har ca 33 procent av ansökningarna (exkl. ansökningar från enskilda personer) beviljats stöd.

3.7 Övriga ärenden och redovisningar

25 s.k. övriga ärenden har behandlats och lagts ad acta (uppföljning/utvärdering/projektledardagar, frågor, motivering till avslag m.m.)

Dessutom har 469 redovisningar (från såväl år 2002 som tidigare år) granskats och godkänts.

	2003	2002	2001	2000	1999
Godkända redovisningar	469	571	515	453	456

Nedan redovisas hur arvsfondsmedlen fördelats till projekt för att utveckla verksamhet till förmån för barn, ungdomar och personer med funktionshinder. Projekten har ofta sammansatta syften och omfattar många gånger flera av fondens målgrupper. Projekten redovisas – där det är möjligt – i förhållande till förra årets prioriterade områden.

4.1 Verksamhet till förmån för barn under 12 år (Förteckning med projektbeskrivningar redovisas i *bilaga 2*)

Under budgetåret 2003 har sammanlagt 68 projekt beviljats stöd med totalt 50 771 000 kronor med syfte att utveckla och förnya verksamhet till förmån för barn under 12 år.

Barn 0–12 år

Projektändamål	Antal projekt	Summa (kr)
Familjestöd	15	9 711 000
Fritid/Idrott	4	1 282 000
Förebyggande av brott/ våld/mobbning	3	2 971 000
Information/Utbildning	19	13 289 000
Kost och Motion	1	200 000
Kultur	7	5 899 000
Lokaler	3	260 000
Organisationsutveckling	1	677 000
Rehabiliteringsmetoder	2	3 849 000
Tillgänglighet	1	670 000
Utsatta barn och ungdomar	12	11 963 000
Totalt	68	50 771 000

Här nedan beskrivs några av projekten som ligger inom ramen för de områden som regeringen prioriterade i föregående års skrivelse till riksdagen.

Modeller som kan förebygga psykisk och fysisk ohälsa hos flickor och pojkar

(Familjestöd, Fritid/Idrott, Förebyggande av brott/våld/mobbning, Utsatta barn och ungdomar, Information/Utbildning, Tillgänglighet)

Riksorganisationen mot sexuella övergrepp (HOPP) är en riksorganisation med syfte att på ett övergripande sätt och med helhetsperspektiv arbeta för att förebygga sexuella övergrepp samt förbättra arbetet med behandling av skadeverkningar av sexuella övergrepp. Man utvecklar stödgrupper för föräldrar som har barn/tonåringar som har blivit utsatta för sexuella övergrepp samt utbildar medarbetare i jourtelefon.

Barnmorskeföreningen i Värmlands län kartlägger i projektet de grupper som faller utanför den ordinarie föräldrautbildningen och samlar kunskaper om alternativa arbetssätt för att därefter bygga upp föräldrautbildningsverksamhet i samverkan med grupperna. Samarbete sker med Försäkringskassan, Länsstyrelsen och Landstinget i Värmland.

Föreningen Minna i Malmö är en svensk omsorgsrörelse med förebild från Norge. Man arbetar med ensamstående mammor och deras barn. Tjänsterna erbjuds kostnadsfritt, konfidentiellt och av professionellt yrkesfolk. Syftet med verksamheten är att mammorna skall få möjlighet att bilda ett kontaktnät och man driver ett slags hjälp till självhjälpssamhet med ett förebyggande hälsoarbete. Man vill nu pröva en verksamhet för pappor och deras barn som är i liknande situation. Målet är att stärka pappa- och föräldrarollen och bandet med sitt barn.

Bunkeflo Idrottsförening har i ett projekt stött med arvsfondsmedel och med hjälp av idrottsrörelse och skola, utvecklat och i mindre skala prövat ett koncept om samarbete för att åstadkomma en ökning av graden av fysisk aktivitet – lek och idrott – hos skolbarn. Föreningens mål har varit att en lustbetonad fysisk aktivitet under skoltiden skall avsätta spår i form av intresse och behov av fortsatt motion och idrott och dessutom förse barnen med en liten repertoar av färdigheter att utnyttja på sin fritid i framtiden. Bunkeflo IF:s ambition är att stimulera och stödja så många skolor och idrottsföreningar i Sverige som möjligt att starta lokala projekt av samma eller liknande slag som i Bunkeflo. Man erbjuder utbildning, konferenser och seminarier, studiecirklar i samarbete med SISU och halvdagsseminarium – Bunkefloforum. Projektet har utvecklats till ett av Sveriges mest efterfrågade och uppmärksammade hälsoprojekt.

Riksförbundet BRIS – Barnens Rätt i Samhället genomför tillsammans med Skolidrottsförbundet och i samarbete med Utbildningsradion ett pilotprojekt för att förebygga mobbning. Projektets syfte är att stärka barns känsla för vad kamratskap och förmåga till konfliktlösning betyder för att förbättra relationer till jämnåriga. Projektet skall förse elever, lärare, fritids- och idrottsledare med ett material som stöd i detta arbete. Projektets mål är att utarbeta ett studiematerial om värdegrund och dialogmetodik. Materialet riktar sig till barn och lärare från åk 2–5 i skolan samt till deltagare och ledare inom idrottsrörelsens barnverksamhet.

Arabisk-Svensk Kvinnoförening (ASK) har sin verksamhet i Järfälla. Föreningen vill på olika sätt bryta kvinnors ensamhet och isolering och erbjuda kvinnor och barn hjälp till självhjälp. Man tänker tillsammans med svenska kollegor diskutera olika frågor som har anknytning till den vardagliga problematiken. Man kommer att ha friluftaktiviteter eftersom det är en bra inkörsport som kan föra samman människor från olika kulturer.

Föreningen Artister och Musiker mot Tinnitus (AMMOT) genomför ett projekt om ljud och hörsel riktat till barn i förskola och sexårsverksamhet. Projektet skall leda fram till ett läromedel som kan användas i det pedagogiska arbetet med barngrupper och deras ljudmiljöer. Syftet är att ge lärare/pedagoger och barn ett material att kreativt arbeta kring ljud och hörsel för att öka medvetenheten om vår komplexa ljudvärld, men även för att stärka den egna förmågan att påverka densamma.

Riksförbundet SPES, SuicidPrevention och Efterlevandes Stöd har tillsammans med Riksförbundet BRIS ett projekt där man samlar kunskap om hur barn och unga tänker och känner kring frågor om livet. Kunskapen kommer att användas som underlag för förebyggande insatser. Man vill informera barn och unga om att man inte är ensam om sin problematik och var man kan söka hjälp. Man vill också öka medvetenheten

hos vuxna om självtillfogade skador, självmordsförsök, självmord, att skära sig samt informera om vart man kan vända sig för att få hjälp och stöd. Bakgrunden är bl.a. det Barnsäkerhetsdelegationen konstaterat i sin rapport Barns skador i Sverige (SOU 2002:99) att antalet självtillfogade skador bland barn mellan 13–20 år ökat under den senaste tioårsperioden. Detta gäller särskilt flickor. Samtal från barn som inte vill leva längre är förhållandevis vanliga på Barnens Hjälptelefon hos BRIS. Man vill vända sig till mellanstadiet och åk 7 i hela Sverige. Det är särskilt angeläget att nå de yngre åldersgrupperna från 10–11 år för att förebygga framtida allvarligare problem.

FoU-Södertörn har tillsammans med Föräldraföreningen för Barn och Ungdom i Botkyrka fått bidrag till ett projekt för att stärka barn- och ungdomsperspektivet i introduktionsarbetet med familjer i exil. Bakgrunden är att nyanlända barn och ungdomar lätt glöms bort i planeringen av introduktionen. Projektet skall stimulera till diskussioner om de grundläggande villkoren för nyanlända barn och ungdomar med utländsk bakgrund. Utbildningspaketet skall riktas till personal som i sitt arbete möter familjer i exil och projektets syfte är att uppmärksamma reaktionsmönster inom familjerna för att därigenom stärka barn- och ungdomsperspektivet i introduktionsarbetet och bidra till kompetensutveckling hos såväl offentliga som ideella organisationer.

Riksförbundet BRIS – Barnens Rätt i Samhället, Region Syd genomför ett projekt där man genom att samverka med SFI-undervisningen i Malmö vill skapa och erbjuda en fungerande form av samtalsgrupper för föräldrar med utländsk härkomst. Syftet är att ge dessa föräldrar en demokratisk möjlighet att kunna samtala om det som känns viktigt och få de verktyg som behövs för att stärkas i sin föräldraroll.

Adopterade Koreaners Förening (AKF) framställer en antologi där ett tjugotal bidrag från både kända och okända skribenter finns. Man gör också en uppföljning på sju orter. Adoptionsfrågor har länge varit av intresse för aktiva inom adoptionsorganisationerna, blivande adoptivföräldrar och andra som är verksamma inom områden som rör adoptioner. Det är därför viktigt att förstagenerationens adopterade börjar synas, tjäna som förebilder, mentorer och exempel.

Hjälpmedelsinstitutet genomför i samarbete med Riksförbundet för Rörelsehindrade Barn och Ungdomar (RBU), Riksförbundet för Utvecklingsstörda Barn, Ungdomar och Vuxna (FUB), Synskadades Riksförbund (SRF) och Riksförbundet för döva, hörselskadade och språkstörda barn (DHB) ett projekt med syfte att bidra till att lekplatser utformas så att de är tillgängliga för barn med funktionshinder. Målsättningen för projektet är att utarbeta en intresseväckande skrift med praktiska råd och goda exempel samt att ordna ett seminarium om tillgängliga lekplatser.

Förebygga alkoholskador (Information/Utbildning)

FAS-föreningen arbetar för att informera om alkoholrelaterade fosterskador, stödja familjer och att förebygga att fler barn drabbas. Kunskapen om barn med fosterskador av alkohol är mycket begränsad. Många av de alkoholskadade barnen får ingen korrekt diagnos och en stor del av adoptiv- och fosterföräldrarna får inte heller den hjälp de behöver. Gemensamt för barn med alkoholskador är att de har olika former

av funktionshinder, fysiska såväl som mentala. Projektet innefattar utbildningsverksamhet och är ett samverkansprojekt mellan Familjevårdens Centralorganisation och föreningen Barnen Framför Allt, Göteborg.

Skr. 2003/04:125

Utvecklingsarbete för familjer med funktionshinder (Information/Utbildning)

Hushållningssällskapens Förbund och Sveriges Dövas Riksförbund (SDR) driver ett projekt där man utvecklar och testar en arbetsmodell för hörselskadade och döva föräldrar med småbarn i samarbete med Hörsel- och dövverksamheten i Västra Götalands regionen. Projektet kommer att utvärderas för att se om arbetssättet är en bra modell för framtida kunskapsöverföring när det gäller döva familjer.

Hjärtebarnsföreningen har genom en förstudie undersökt förutsättningarna för ett projekt som skall drivas tillsammans med fyra universitetssjukhus. Man skall på varje ort (Lund, Göteborg, Stockholm och Umeå) finna 5–10 barn som har liknande form av hjärtfel och funktionshinder. Varje grupp skall träffas under tre terminer och genomföra olika former av rörelseaktiviteter med syfte att känna rörelseglädje. Föräldrarna är en viktig del i projektet och projektledaren skall ha stor kontakt med föräldrar och sjukgymnast/idrottslärare för att entusiasmera och diskutera hinder och möjligheter. Inom projektet skall man försöka etablera studiecirkelar kring rörelse för barn med hjärtfel. Studiecirkelarna skall erbjudas föräldrar, assistenter till barn med hjärtfel, idrottslärare m.fl..

Modeller för att hjälpa och stötta barn som indirekt eller direkt har utsatts för brott (Utsatta barn och ungdomar)

Sveriges Kvinnojourers Riksförbund gör en animerad film som bygger på samtal med små barn, 5–7 år gamla, dels i grupp dels individuellt. Barnen ingår i den reguljära barnjoursverksamheten och deltar i strukturerade samtalsserier som pågår under lång tid. Man gör ett studiehäfte med korta texter och frågeställningar som underlättar diskussioner i mindre grupper. Målgrupper för studiematerialet är kvinnojourernas personal, ideellt arbetande organisationer, socialtjänst, förskola, polis, primärvård, barnhälsovård m.fl. Syftet med projektet är att öka förståelsen för små barn som bevittnat misshandel mot sin mamma. Man vill minska osäkerhet och rädsla bland yrkesutövare och andra som möter och arbetar med utsatta barn.

4.2 Verksamhet till förmån för ungdomar 12–25 år (Förteckning med projektbeskrivningar redovisas i *bilaga 2*)

Under budgetåret 2003 fördelades ca 21 miljoner kronor ur Allmänna arvsfonden till verksamhet för ungdom genom sammanlagt 67 beslut.

Projektändamål	Antal projekt	Summa (kr)
Arbete/Sysselsättning	1	500 000
Brottsförebyggande	1	850 000
Demokrati och delaktighet	16	3 863 000
Drogförebyggande	6	1 985 000
Familjestöd	3	1 120 000
Fritid/Idrott	1	195 000
Förebyggande av brott/våld/mobbning	4	1 450 000
Information/Utbildning	3	289 000
Jämställdhet/Könsroller	11	4 053 000
Kultur	9	3 865 000
Lokaler	5	1 045 000
Organisationsutveckling	2	339 000
Psykisk ohälsa	2	700 000
Utsatta barn och ungdomar	3	993 000
Totalt	67	21 247 000

Av de 67 projekt som fått stöd under året så är 40 procent pågående projekt som fått stöd för sitt andra eller tredje år. När det gäller stöd till ny-, om- och tillbyggnad av lokaler för ungdomsverksamhet så är detta alltid ett engångsstöd. Här nedan beskrivs ett urval av de projekt som fått stöd under året, både pågående och nya.

Nya projekt som startats under 2003

Några av de projekt som ligger inom ramen för de områden som regeringen angett som särskilt angelägna att uppmärksamma i föregående års skrivelse till riksdagen beskrivs här.

Det prioriterade området som syftade till att finna *nya metoder att öka ungdomars tillträde till arbetsmarknaden* återfinns under 5.2.5.

Ungdomars samhällsengagemang är viktigt och har en stor betydelse för demokratins utveckling i *tillväxten av alternativa organisations- och verksamhetsformer* för samhällsinriktat arbete i föreningslivet. Föreningen PeaceQuest har fått stöd i samband med en föreställning om demokrati, motstånd och konsten att ta makten som kommer att turnera över hela landet och där målet är att öka det lokala engagemanget samt det unga politiska inflytandet. Ett annat projekt som fått stöd är, Malmö blir vad vi gör det till, där Föreningen Bryggeriet vill starta inflytande och demokratiprocesser bland unga i Malmö.

Utvecklingsarbete som syftar till att skapa *jämställdhet mellan pojkar och flickor och jämlika villkor mellan olika ungdomsgrupper* är ett annat ständigt prioriterat område. Stiftelsen Kvinnoforum/Xist och Föreningen Vi Pappor genomför ett projekt som syftar till att utveckla en modell för att stärka unga föräldrar 15–19 år i föräldrarollen samt att möjliggöra att modellen fortsätter att användas i hela landet. Målet är att barn till unga föräldrar skall få tillgång till båda sina föräldrar och få bättre uppväxtvillkor samt minska risken för att barnen hamnar i psykosociala missförhållanden. Ett flertal projekt har fått stöd i syfte att öka kunskapen och minska fördomarna om homo-, bi- och transsexuella ungdomar samt att

stärka ungdomarnas självkänsla och förbättra deras livsvillkor. Bland de föreningar som fått stöd kan nämnas Riksförbundet för Sexuellt Lika-berättigande (RFSL) i Borås, Studentkåren i Östersund och Föreningen TSBBrotherhood och TSSSisterhood i Lund. Vidare har Föreningen Manliga Nätverket fått stöd för att få igång en diskussion i skolor och föreningsliv om ”machoidealet” och om vad manlighet egentligen är. Föreningen Kvinnors Råd har fått stöd till ett projekt som syftar till att skapa en attitydförändring bland Uppsalas gymnasieelever kring frågor om jämställdhet, könsdiskriminering och integration.

Som regeringen påpekat tidigare år är det angeläget att utveckla nya metoder *där ideella organisationer, själva eller tillsammans med offentliga samhällsorgan, kan förbättra ungdomars psykiska hälsa samt att förbättra flyktingmottagandet för ensamkommande flyktingungdomar.* Kulturföreningen Lättings i Gävle har fått stöd för ett projekt vars syfte är att förändra ungdomars attityder vad det gäller psykisk och fysisk ohälsa i förhållande till dåliga matvanor. Vidare har Föreningen High Coast Youth and Sailing Service (HYSS) fått stöd till ett projekt som syftar till att ensamkommande flyktingungdomar tillsammans med jämnåriga svenska ungdomar skall få lära sig sjömanskap, utveckla kamratskap samt stödjas i det personliga växandet. Ett annat område som uppmärksammas är att det finns alltför många hemlösa människor i Sverige. Stockholms Stadsmissions Mötesplats har fått stöd för att, tillsammans med de hemlösa barn och ungdomar som man möter i sin verksamhet, utveckla metoder för att hjälpa och stödja denna målgrupp. Svenska Förbundet för Internationella Barnbyar (CISV) i Västerås har fått stöd för ett projekt vars syfte är att öka medvetenheten hos ungdomar om hemlöshet och utanförskap samt att diskutera hur man kan bemöta det.

Förebyggande arbete mot droger, våld, brott och mobbning är ett annat viktigt område. Romska Ungdomsförbundet (RUF) bedriver ett projekt som syftar till att låta romska ungdomar från hela Sverige genomgå ett antal utbildningar för att bli droginformatörer och Kilens – Konsumentinstitutet Läkemedel och Hälsa projekt syftar till att genom ungdomars eget arbete och utifrån deras behov och erfarenhet, stärka ungdomarnas roll som medvetna konsument i ett samhälle där läkemedel och droger blir alltmer närvarande. Teater Culpa har fått stöd för ett teaterprojekt som handlar om kriminalitet och dess konsekvenser.

Pågående projekt

Bland de projekt som fått fortsatt stöd under året återfinns Somaliska Humanitära Hjälporganisationen i Gävle som driver ett projekt för medling i kulturella konflikter. Kriminellas Revansch i Samhället (KRIS) i Stockholm har fått stöd för det tredje och sista året för att utveckla ett konsekvensbeskrivningsprogram för unga flickor. Projektets syfte är att flickorna skall ta avstånd från våld och kriminalitet.

Vidare har Föreningen Pannhuset fått fortsatt stöd till projektet Ung Dialog vars syfte är att låta unga och underrepresenterade grupper som funktionshindrade göra sin röst hörd genom att använda TV, tidning och radiomediet som verktyg. Detta sker bl.a. via Öppna Kanalen och närradion i Göteborg samt under bok- och biblioteksmässan i september varje år.

Landsrådet för Sveriges Ungdomsorganisationer (LSU) har fått fortsatt stöd till projektet Fokus Europa 2001-2003 som strävar efter att öka ungdomsorganisationernas kompetens i internationella frågor.

Sensus Studieförbund har i samband med utställningen Gud har 99 namn, som har turnerat över hela landet, rekryterat och utbildat guider till de stora världsreligionerna. Projektet Sveriges multireligiösa guider, som fått fortsatt stöd, syftar till att bygga upp ett nätverk där guiderna kan mötas, vidareutvecklas och hitta nya vägar för sitt arbete för att på så sätt säkerställa en långsiktig kontinuitet.

Afrikanska Läkarförbundet i Skandinavien har fått fortsatt stöd för att utveckla sin stödverksamhet för ensamkommande flyktingungdomar med afrikanskt ursprung, då dessa löper en relativt hög risk för att utveckla sociala och drogrelaterade problem, genom att erbjuda dem både fritidsverksamhet och kontakter med väletablerade familjer med afrikanskt ursprung.

Örebro Muslimska Ungdomsförening har fått fortsatt stöd för projektet Kvinnlig könsstämpning, religion eller kultur. Föreningen vill bl.a. påverka ickeacceptans mot och informera majoritetsbefolkningen om att muslimer i Sverige generellt är mot denna sedvänja.

Dessutom har de sista åtta fortsättningsprojekten ur den avslutade satsningen på Idrottens utveckling fått stöd för det sista året med sammanlagt 1 212 000 kronor under 2003.

4.3 Verksamhet till förmån för personer med funktionshinder (Förteckning med projektbeskrivningar redovisas i *bilaga 2*)

Personer med funktionshinder

Projektändamål	Antal projekt	Summa (kr)
Arbete/Sysselsättning	5	2 198 000
Bemötande	3	3 622 000
Datateknik	11	8 334 000
Demokrati och delaktighet	6	5 536 000
Familjestöd	5	7 272 000
FN:s standardregler	1	1 926 000
Fritid/Idrott	19	5 846 900
Förebyggande av brott/ våld/mobbning	1	900 000
Hjälpmedel	12	18 739 000
Information/Utbildning	106	62 649 000
Kost och Motion	10	7 167 000
Kultur	7	964 000
Organisationsutveckling	3	1 725 000
Rehabiliteringsmetoder	15	14 774 000
Tillgänglighet	7	6 145 000
Totalt	211	147 797 900

Under budgetåret 2003 har 211 projekt beviljats stöd med sammanlagt drygt 147 miljoner kronor genom beslut i Arvsfondsdelegationen eller regeringen. Ungefär 60 procent av projekten har startat under året, övriga avser det andra eller sista året av en projekttid.

Här beskrivs några av projekten som ligger inom ramen för de områden som regeringen prioriterade i föregående års skrivelse till riksdagen.

Kunskap om funktionshindrade personers villkor (Information/Utbildning)

Här återfinns projekt med syfte att öka kunskapen om funktionshindrades situation hos såväl allmänhet som personal inom den offentliga sektorn.

Riksförbundet för Social och Mental Hälsa (RSMH) har beviljats medel för att tillsammans med bl.a. FoU-enheten inom Psykiatri Södra i Stockholm genomföra projektet Återhämtning från svåra psykotiska tillstånd. Projektet handlar om att ta tillvara, utveckla och föra ut metoder för självhjälp genom dialog och fokusgrupper med brukare, personal och närstående. Man skall samla erfarenheter från personer som återhämtat sig från psykisk sjukdom och sammanställa studiematerial och en lärobok för yrkesutbildning inom psykiatrisk vård.

RSMH har också beviljats stöd för projektet Psykisk ohälsa i media. Projektet skall ge kunskap till medlemmar för att de skall kunna bemöta medias och allmänhetens bilder av personer med psykiska funktionshinder.

Strokeförbundet genomför tillsammans med Neurologiskt Handikappades Riksförbund, Afasiförbundet i Sverige och Riksföreningen Hjärnkraft en förstudie till en informationskampanj. Syftet är att lära allmänheten att känna igen strokesymtom så att de snabbare kontaktar sjukhus. Riksförbundet för Mag- och Tarmsjuka genomför projektet Finna metoder för att öka livskvaliteten för människor med funktionshinder och Hörselskadades distrikt i Skåne genomför projektet Invandrare med hörselnedsättning i Malmöområdet.

Under det Europeiska Handikappåret 2003 har ett trettiotal projekt genomförts i hela landet med syfte att öka kunskap om funktionshinder. Speciellt för dessa projekt har varit att handikappföreningarna arbetat tillsammans med landstingen, kommunerna och ofta studieförbunden. Flera av projektdeltagarna har framfört att det gemensamma arbetet öppnat dörrarna för fortsatt samarbete.

Tillgänglighet

(Tillgänglighet, Demokrati och delaktighet samt Datateknik)

Stiftelsen Aktivitetscentret Valjeviken i Sölvesborg skall i projektet Utveckling av framtidens boende för funktionshindrade i samarbete med bl.a. Blekinge tekniska högskola utrusta en lägenhet med tekniska hjälpmedel inom anläggningen och en inne i Sölvesborg. Man vill pröva om personer med omfattande funktionshinder med hjälp av teknik kan leva mer självständigt men ändå tryggt.

I projektet Funktionshindrades rätt till naturupplevelser skall Länsstyrelsen och Handikappföreningarnas samarbetsorgan anpassa guidningarna i Omberg-Tåkernområdet och framställa anpassat informationsmaterial.

Genom projektet Varför uppstår tillgänglighetshinder i byggd miljö skall Handikappföreningarnas samarbetsorgan i Stockholm och FoU-enheten Stockholm undersöka betydelsen av hantverkarens och byggnadsarbetarens handlingsdirektiv, beslutsutrymme och avvägningar av uppkomsten av tillgänglighetshinder.

Vidare skall Neurologiskt Handikappades Riksförbund i samarbete med Handikappförbundens samarbetsorgan, Hjälpmedelsinstitutet, Handikappombudsmannens tillgänglighetscenter utarbeta modeller för möten mellan ”designproffs” och brukare för ömsesidig förståelse.

Sveriges konsumentråd genomför tillsammans med företrädare för handikapprörelsen projektet Tillgängliga uttagningsautomater och andra serviceautomater – tekniska prestanda, design och placering. Man vill sammanfatta, analysera och sprida kunskap för att åstadkomma konsensus mellan producenter och konsumenter.

Reumatikerförbundet genomför en förstudie tillsammans med Hjälpmedelsinstitutet, Apoteket AB och Läkemedelsindustriföreningen för att undersöka förutsättningarna för att göra förpackningar som kan öppnas även med svaga händer.

Talhandikappades förening genomför projektet Direktassistans tillsammans med Afasiförbundet, föreningen JAG, ett Redah-center och TeleTal. Direktassistans är en form av datasupport/helpdesk som skall kunna assistera personer med olika former av funktionshinder.

Samordning av vård, omsorg, stöd och service (Rehabiliteringsmetoder och Information/Utbildning)

Många av projekten rör på ett eller annat sätt bristen av samordning mellan olika professioner och huvudmän. Riksföreningen Hjärnkraft genomför projektet Kartläggning av omfattning och konsekvenser av hjärnskador samt befintligt rehabiliteringsutbud. Man upplever brister på kontinuitet i vård- och rehabiliteringskedjan och det saknas modeller för övergången mellan landstingets och kommunens ansvarsområden. Individuella planer som skulle underlätta samverkan mellan huvudmännen upprättas i alltför liten utsträckning.

Uppmärksamma och förhindra våld mot barn, kvinnor och män med funktionshinder (Förebyggande av brott/våld/mobbning)

Synskadades Riksförbund genomför tillsammans med Riksförbundet för Utvecklingsstörda Barn, Ungdomar och Vuxna och De Handikappades Riksförbund en förstudie till projektet Mäns våld mot kvinnor med funktionsnedsättning.

Projekt utanför ramen för prioriterade områden

Arbete/Sysselsättning

Riksföreningen Attention genomför en förstudie för projektet Individuellt stöd för personer med Autism/Aspergers Syndrom för att få och behålla ett arbete. Bakgrunden är de problem dessa ungdomar upplever i kon-

takterna med arbetslivet. I förstudien skall kontakter tas med arbetsförmedling, försäkringskassa m.fl. för att diskutera en utbildning som kan förbereda ungdomar inför arbetslivet m.m.

Haparanda Handikappföreningarnas Samarbetsorgan skall tillsammans med kommunen, försäkringskassan, arbetsförmedlingen och studieförbunden finna modeller för utbildning och/eller arbete för ungdomar med funktionshinder. Sociala kooperativens intresseorganisation (SKOOPI) genomför projektet Kooperatören i sociala arbetskooperativ – ägare i växande företag. Projektet går ut på att ta fram utbildning för kooperatörerna (kunskap om samhället, om att vara entreprenör, att använda IT osv.).

Föreningen Kalix Q-Nor (ett kvinnligt nätverk) genomför tillsammans med HSO Kalix, kommunen, arbetsförmedlingen m.fl. projektet Galaxen. Syftet är att skapa ett Service-drop-in-center där personer med funktionshinder kan träffa andra och stimuleras till studier, arbete och sysselsättning.

Föreningen Idrott för Handikappade (FIFH) i Malmö driver i samarbete med Malmö stad, arbetsförmedlingen samt Svenska Europeiska socialfonden ett projekt för att utbilda och anställa arbetslösa personer med funktionshinder till s.k. mångfaldsinformatörer. Efter genomgången utbildning skall informatörerna besöka både offentliga och privata arbetsplatser för att öka kunskapen om funktionshinder och försöka förändra eventuella negativa attityder hos arbetsgivare.

Kost och Motion

Handikappföreningarnas samarbetsorgan i Piteå skall tillsammans med ABF och Vuxenskolan genomföra projektet Mat är allt, inte bara palt utveckla utbildningar för personer med särskilda matproblem. Målgrupperna är personer med diabetes, matallergier, Parkinsons sjukdom, Skelleflesjukan och Arjeplogssjukan.

Stiftelsen Spinalis, Solna genomför projektet Spinalis Friskvårdsprogram. Programmet vänder sig till personer med ryggmärgsskada. Syftet är att medvetandegöra och motivera till goda hälsovanor genom samtal om hälsa och mätningar av blodtryck, vikt, kondition m.m. för att komma fram till lämpliga träningsprogram. Arbetssättet som är ”pekpinnefritt” skall öka individens medvetenhet om den egna situationen och om de egna möjligheterna att påverka sin situation.

Utvecklingscentrum för handikappidrott i Bollnäs skall arbeta med motions-, tränings- och kostvanor hos personer med utvecklingsstörning. Projektets resultat skall läggas in i en databas där olika personalgrupper, utvecklingsstörda och anhöriga kan få tips och råd.

5 Särskilda satsningar för de olika målgrupperna

Här redovisas s.k. särskilda satsningar där regeringen beslutat avsätta medel ur Allmänna arvsfonden för särskilda ändamål under en viss tids-

period. Besluten kan innebära att medel ställs till en annan myndighets förfogande för fördelning till projekt. De kan också vara s.k. rambeslut där regeringen avsätter medel för ett bestämt ändamål under en bestämd period för beslut av Arvsfondsdelegationen.

Skr. 2003/04:125

5.1 Särskilda satsningar till förmån för barn under 12 år

Barn 0–12 år

Projektändamål	Antal projekt	Summa (kr)
Mot rasism och diskriminering	11	4 052 000
Uppföljning och utvärdering		300 000
Projektledardag		25 000
Ung konsument		500 000
Totalt	11	4 877 000

5.1.1 Ungas arbete med konsumentfrågor

Under året har Sveriges Konsumentråd beviljats stöd för projektet Goodgame. Projektet vänder sig såväl till barn som ungdom och ingår i den särskilda satsningen Ungas arbete med konsumentfrågor (se 5.2.1). För den del i projektet som rör insatser riktade mot barn har stöd utgått med 500 000 kronor för det andra året.

5.1.2 Insatser mot rasism, främlingsfientlighet, homofobi och diskriminering (2001–)

Regeringen beslutade i november 2000 om en treårig satsning mot rasism, främlingsfientlighet, homofobi och diskriminering riktad till barn samt personer med funktionshinder av utländsk härkomst. Under 2003 fördelades till målgruppen barn sammanlagt 4 052 000 kronor till 11 projekt. Dessutom har 300 000 kronor avsatts för utvärdering och 25 000 kronor för projektledarseminarium. Stöd har beviljats projekt som syftar till att öka förståelsen och nyfikenheten för mångfaldssamhället och till att minska rasism och diskriminering av barn med invandrarbakgrund. Bland de projekt som fått stöd ur satsningen finns även projekt som syftar till att utveckla metoder för att stärka identiteten hos barn med invandrarbakgrund med svåra hemförhållanden och/eller traumatiska upplevelser från hemlandet. Ofta arbetar man med barnen i ett familjeperspektiv där föräldrarna även utgör en viktig målgrupp för att kunna stärka barnens identitet och självkänsla.

5.2 Särskilda satsningar till förmån för ungdomar 12–25 år

Nedan redovisas antalet projekt som fått stöd ur nya och pågående satsningar under 2003. Arvsfondsdelegationen har under året ansvarat för

fördelningen av stöd ur två av satsningarna och Ungdomsstyrelsen har ansvarat för bidragsgivningen för de resterande fem satsningarna. Skr. 2003/04:125

Särskilda satsningar, Arvsfondsdelegationen

Ungdomar 12–25 år

Projektändamål	Antal projekt	Summa (kr)
Ungas arbete med konsumentfrågor	5	1 990 000
Utveckling av ungas arbete mot rasism, främlingsfientlighet, diskriminering och homofobi	16	5 743 000
Totalt	21	7 733 000

5.2.1 Ungas arbete med konsumentfrågor (2001–2004)

(Förteckning med projektbeskrivningar redovisas i *bilaga 2*)

Regeringen har under en treårsperiod avsatt totalt 10 miljoner kronor i syfte att stödja ungdomar som konsumenter och opinionsbildare i konsumentfrågor. Resterande medel får fördelas till och med december 2004. Under året har det kommit in 18 ansökningar varav 5 projekt fått stöd med sammanlagt 2 490 000 kronor. Av dessa belastar 500 000 kronor målgruppen barn för projektet Goodgame som under året fått stöd för sitt andra år. Ett annat projekt som fått stöd är bl.a föreningen Ideum Europa vars projekt syftar till att medvetandegöra ungdomar beträffande varumärken och deras inverkan på ungdomars konsumtion. Vidare har Föreningen Television Latinoamericana fått stöd till ett projekt som syftar till att ge ungdomarna en bild av hur reklam skapas och hur den kan förvränga verkligheten samt hur reklam påverkar ungdomar. Centrum för konsumentforskning (CFK) vid Göteborgs universitet kommer att utvärdera satsningen med dels en forskningsrapport av en disputerad etnolog samt en sammanfattande rapport över de av konsumentprojektens slutrapporteringar som är klara inom forskningsprojektiden.

5.2.2 Utveckling av arbete mot rasism, främlingsfientlighet, diskriminering och homofobi (2000–2004)

(Förteckning med projektbeskrivningar redovisas i *bilaga 2*)

Regeringen har under tre år avsatt sammanlagt 30 miljoner kronor ur Allmänna arvsfonden för att utveckla ungdomsföreningarnas lokala arbete på området. Den särskilda arbetsgrupp, ”Arm i arm – 4:e initiativet”, som har bistått Arvsfondsdelegationen i genomförandet av satsningen, överlämnade sin slutrapport till regeringen i september 2003. Utvärdering av satsningen genomförs av Malmö Högskola (Internationell Migration och Etniska Relationer) och överlämnas till regeringen under våren 2004. Webbplatsen www.armiarm.nu har kontinuerligt uppdaterats. Totalt beviljades 16 projekt fortsatt stöd under 2003 med sammanlagt 5 743 000 kronor.

Ungdomar 12–25 år

Projektändamål	Antal projekt	Summa (kr)
Stöd för att stärka flickors villkor	27	4 535 000
Ungas arbete med generationsövergripande frågor	11	2 170 000
Ungas tillträde till arbetsmarknaden	5	4 313 000
Utveckling av ungas möjlighet till organisering	34	9 477 000
Utveckling av ungdomssamarbete inom Östersjö- och Barentsregionerna	49	4 837 982
Totalt	126	25 332 982

5.2.3 Stöd för att stärka flickors villkor (2001–2003)

Regeringen har under tre år avsatt sammanlagt 7 miljoner kronor till Ungdomsstyrelsens förfogande för stöd för projekt som syftar till att stärka flickors villkor. Stödet har avsett projekt som syftat till att fokusera på olika former av metodarbete som dels ökar flickors delaktighet, dels uppmärksammar de skilda villkor som flickor i familjer med patriarkala värderingar kan ha och som vidareutvecklar metoder för att nå flickor som vanligtvis inte deltar aktivt i organiserade kultur- och fritidsaktiviteter. Projekt som har uppmärksammat situationen för flickor med annan sexuell läggning har också kunnat få stöd. Totalt har Ungdomsstyrelsen beslutat i 76 ärenden under året, varav 49 har avslagits och 27 bifallits med sammanlagt 4 535 000 kronor. En slutrapport över satsningen överlämnades till regeringen i mars 2004.

5.2.4 Ungas arbete med generationsövergripande frågor (2001–2003)

Regeringen har avsatt totalt 4 miljoner kronor att fördelas av Ungdomsstyrelsen för ungdomars arbete med generationsövergripande frågor. Projekt som syftat till dialog över generationsgränserna om värdegrundsfrågor eller som utvecklat samverkansformerna mellan ungdoms- och vuxenorganisationer har prioriterats vid stödfördelningen. Under året har 39 ärenden behandlats varav 28 avslagits och 11 bifallits med sammanlagt 2 170 000 kronor. En slutrapport över satsningen överlämnades till regeringen i mars 2004.

5.2.5 Ungas tillträde till arbetsmarknaden (2003–)

I oktober 2003 avsatte regeringen 10 miljoner kronor, till Ungdomsstyrelsens förfogande, för en särskild satsning som syftar till att bryta ungdomars utanförskap på arbetsmarknaden. Vid fördelning av stöd ska Ungdomsstyrelsen prioritera projekt som utgår från ett integrationsperspektiv eller som riktar sig till ungdomar med utländsk bakgrund eller

som syftar till att bryta ett socioekonomiskt utanförskap. Projekt för ungdomar i glesbygd ska kunna få stöd. Regeringens avsikt är att avsätta sammanlagt 30 miljoner under en treårsperiod. Under året har 5 ansökningar beviljats med sammanlagt 4 513 000 kronor.

Skr. 2003/04:125

5.2.6 Utveckling av ungas möjlighet till organisering (2002–)

Regeringen beslutade i februari 2002 att ställa 12 miljoner kronor till Ungdomsstyrelsens förfogande till stöd för utveckling av ungdomars möjlighet till organisering för att därigenom stärka ungas inflytande i samhället. Demokratiskt förnyelsearbete inom ungdomsorganisationerna, utveckling av nya metoder för politiska ungdomsförbundens demokratiarbete i skolan och utveckling av nya former inom föreningslivet för att integrera och kanalisera unga medborgares kunskaper och åsikter i den kommunala planeringen skall prioriteras. Under 2003 avsatte regeringen ytterligare 12 miljoner kronor för denna satsning och avsikten är att avsätta sammanlagt 30 miljoner kronor för detta ändamål. Totalt har Ungdomsstyrelsen beslutat i 100 ärenden under året, varav 66 har avslagits och 34 bifallits med sammanlagt 9 477 000 kronor.

5.2.7 Utveckling av ungdomssamarbete inom Östersjö- och Barentsregionerna (1998–2003)

Under åren 1998–2003 har regeringen avsatt totalt 19 miljoner kronor till Ungdomsstyrelsens förfogande att fördelas i stöd till ungdomars utbytes- och samarbetsprojekt i Östersjö- och Barentsregionerna. Vid fördelning av stöd skulle man prioritera bl.a. multilaterala utbyten mellan lokala grupper, samarbetsprojekt som utnyttjar modern informationsteknologi och verksamheter som inte kan få stöd genom andra utbytes- och vänortsprogram. Totalt har 49 projekt fått stöd med sammanlagt 4 837 982 kronor under det sista året och 31 ansökningar har avslagits. Ungdomsstyrelsen överlämnade en slutrapport över satsningen till regeringen i mars 2004.

5.2.8 Ungdomssamarbete i Österled (2003–)

Regeringen avsatte i oktober 2003 5 miljoner kronor till Ungdomsstyrelsens förfogande för stöd till projekt som, genom ungdomsutbyten i EU:s östra gränsregion, syftar till att stärka ungdomars delaktighet och inflytande i samhället samt att utveckla den interkulturella förståelsen och toleransen hos unga. Regeringen avser att avsätta sammanlagt 15 miljoner kronor för detta ändamål under en treårsperiod. Vid fördelning av stöd skall Ungdomsstyrelsen prioritera multilaterala utbyten, utbildningar, nätverk och Internetbaserade samarbetsprojekt mellan ungdomsgrupper. Projekt som syftar till att skapa eller utveckla kontakter mellan lokala aktörer på ungdomsområdet i respektive deltagande land och som lyfter fram ett specifikt tema eller en gemensam fråga. Prioriterade tematiska områden är ungas delaktighet och inflytande i samhället, mänskliga rättigheter, jämställdhet/jämlikhet samt interkulturellt

lärande och tolerans. Vidare skall projekt som involverar ungdomar som av sociala, ekonomiska eller kulturella skäl har sämre möjlighet till delaktighet i samhällslivet eller till internationella erfarenheter prioriteras. Projekten skall utöver den svenska organisationen involvera ungdomsföreningar och ungdomsgrupper från ett eller flera av de nya medlemsländerna (Estland, Lettland, Litauen, Polen) samt Ryssland, Vitryssland och Ukraina och/eller ungdomsgrupper i Barentsregionerna.

5.3 Särskilda satsningar till förmån för personer med funktionshinder

(Förteckning med projektbeskrivningar redovisas i *bilaga 2*)

Under året har inga nya satsningar beslutats för målgruppen personer med funktionshinder. Nedan redovisas de pågående satsningarna och de beslut som fattats under året inom ramen för dessa.

Personer med funktionshinder

Projektändamål	Antal projekt	Summa (kr)
Alternativa stöd- och boendeformer	2	1 200 000
Tryckning av utvärderingsrapport		150 000
Bemötande med kultur	6	2 164 000
Personligt brukarstöd	10	5 627 000
Projektledarutbildning		25 000
Mot rasism och diskriminering	9	5 218 000
Totalt	27	14 384 000

5.3.1 Alternativa stöd- och boendeformer

Regeringen har tidigare avsatt sammanlagt 30 miljoner kronor ur Allmänna arvsfonden för ideella organisationers kostnader för att under en treårsperiod tillsammans med berörda myndigheter förbättra situationen för personer med psykiska funktionshinder. Under detta budgetår har två fortsättningsprojekt beviljats stöd. Socialpsykiatriskt kunskapscentrum i Umeå har tillsammans med brukarorganisationerna Riksförbundet för Social och Mental Hälsa och Intresseförbundet för Schizofreni genomfört en utvärdering av satsningen genom en dokumentations- och fördjupningsstudie. Rapporten med titeln Ideellt – professionellt har under året tryckts och sprids vid seminarier och arvsfonds dagar.

5.3.2 Bemötande med kultur (2000–)

Kulturella uttrycksformer kan vara en bra väg för kommunikation mellan människor. Med exempelvis teater, litteratur, film, musik, texter och konst kan fördomar, attityder och bemötande tydliggöras, lyftas fram i ljuset och granskas. Regeringen har under en treårsperiod avsatt sammanlagt 15 miljoner kronor ur Allmänna arvsfonden för ideella organisationers försöksverksamhet inom detta område. Under året har 6 projekt beviljats stöd. Två av dem är projekt som startat under året, föreningen

för Rörelsehindrade Barn och Ungdomar i Västmanland skall genom bild och text belysa barn och ungdomar med funktionshinder och deras syskon och STIL – Stockholmskooperativet för Independent Living skall tillsammans med Världskulturmuseet i Göteborg producera en utställning om människor och handikapp för att spegla, debattera och ifrågasätta föreställningar om normalitet och avvikelse.

Skr. 2003/04:125

5.3.3 Personligt brukarstöd (2000–)

Regeringen har beslutat att avsätta sammanlagt 30 miljoner kronor ur Allmänna arvsfonden för att utveckla s.k. personligt brukarstöd. Många personer med funktionshinder har svårt att hävda sig i mötet med myndigheter och andra offentliga organ. Under året har 10 projekt beviljats stöd, sex av dem är fortsättningsprojekt. Ett av de nya projekten kommer inte att genomföras. De övriga nya projekten skall genomföras av handikapporganisationer i Göteborg, Helsingborg och Blekinge.

5.3.4 Insatser mot rasism, främlingsfientlighet, homofobi och diskriminering (2001–)

Regeringen beslutade i november 2000 om en treårig satsning mot rasism, främlingsfientlighet, homofobi och diskriminering riktad till barn samt personer av utländsk härkomst med funktionshinder. Under år 2003 fördelades för målgruppen personer med funktionshinder stöd till 9 projekt med sammanlagt 5 218 000 kronor. Försöksverksamheten syftar till att pröva och utveckla metoder för att nå målgruppen genom uppsökande verksamhet och för ökad samordning av samhällets och organisationslivets aktörer.

6 Kommande inriktning och prioriterade områden för stöd ur Allmänna arvsfonden

Inriktning

Medel som fördelas ur Allmänna arvsfonden ger föreningslivet möjligheter att pröva nya idéer som kan utveckla verksamhet till förmån för barn, ungdomar och personer med funktionshinder. I detta ligger att målgruppernas upplevelse och erfarenheter av vad som är utvecklande och nyskapande har stor betydelse. Det arbete som utförs av ideella organisationer och andra frivilliga sammanslutningar är viktigt för att utveckla verksamhet på de berörda målgruppernas egna villkor. Ett sådant arbete kan också vara ett komplement till vad det allmänna erbjuder, inte minst för de människor som av olika skäl inte vill vända sig till myndigheter.

Det stöd som ges ur Allmänna arvsfonden bör generellt sett medverka till att stärka och utveckla välfärd, livskvalitet, delaktighet, jämlikhet och jämställdhet samt bidra till såväl social som etnisk och kulturell integration för fondens målgrupper för att därmed stärka deras ställning i samhället.

FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) är grundpelaren i regeringens arbete med frågor som rör barn och unga upp till 18 år. Barnkonventionen och dess intentioner skall beaktas i alla beslut och i alla samhällsverksamheter som rör barn och unga. Barnkonventionen utgör därför en väsentlig grund i arbetet för fondens målgrupper barn och ungdom – med eller utan funktionshinder.

Utöver nedan angivna områden kommer medel liksom tidigare att ges till utvecklingsprojekt inom områden som idag inte kan förutses. Det är angeläget att ge utrymme för organisationernas egna initiativ till utvecklingsverksamhet inom nya områden.

6.1 Verksamhet till förmån för barn under 12 år

Inriktning

En grundläggande förutsättning för barnens liv är deras familjer. Föräldrarna har huvudansvaret för att barnet får omvårdnad, trygghet och en god fostran. Samhällets uppgift är att stödja och komplettera föräldrarna så att goda och trygga uppväxtvillkor kan garanteras för alla barn. Genom mödra- och barnhälsovården, barnomsorgen, skolan, föräldraförsäkringen etc. erbjuder samhället ett generellt stöd till barn och deras familjer.

För att förhindra att barn far illa i olika avseenden är det viktigt att det finns ett utvecklat utbud av insatser med syfte att stödja barn och föräldrar. Särskilt stöd erbjuds bl.a. genom socialtjänsten, barn- och ungdomspsykiatri, familjerådgivningen och den specialiserade sjukvården. För barn med funktionshinder finns behov av att utveckla och pröva verksamhet som gör det möjligt att få delta i gemenskap med andra barn i barnomsorg, skola och fritid. Barn med funktionshinder behöver få vara just barn och inte barn med funktionshinder.

Det är viktigt att finna och vidareutveckla metoder och arbetssätt som ökar varje barns möjlighet till självständighet, inflytande och delaktighet i frågor som rör honom eller henne.

Prioriterade områden

Utvecklingsarbetet med att integrera och synliggöra barnperspektivet i olika frågor som rör barn och unga liksom varje barns, oberoende av kön, social, etnisk och kulturell bakgrund eller funktionshinder, inflytande och delaktighet i kultur- och samhällslivet samt inom den fysiska planeringen är ett utvecklingsarbete som behöver fortsätta. Likaså behövs fortsatt utvecklingsarbete när det gäller framgångsrika arbetssätt för att genomföra barnkonventionens intentioner på lokal nivå.

- Det är angeläget att pröva modeller där ideella organisationer, själva eller tillsammans med offentliga samhällsorgan kan utveckla verksamhet för att förebygga psykisk och fysisk ohälsa hos flickor och pojkar.
- Utvecklingsarbetet för att stärka och stödja bl.a. barn till missbrukare, barn till psykiskt sjuka, barn med utvecklingsstörda för-

äldrar samt barn med funktionshindrade föräldrar behöver fortsätta.

- Det finns ett stort behov av utvecklingsarbete när det gäller barn med neuropsykiatriska diagnoser som tal- och skrivsvårigheter, ADHD/ DAMP m.fl. problem och där ideella organisationer kan samverka med offentliga myndigheter genom att dela med sig av sin kunskap om barnens situation och behov av stöd.
- I flera rapporter har bl.a. behovet av att utveckla de funktionshindrade barnens möjligheter till god fritid uppmärksammas, bl.a. är tillgången på fritidshjälpmedel låg och assistenter och ledsagare saknas ofta. Projekt som syftar till att motverka fördomar, förbättra bemötandet samt stärka identiteten och självkänslan hos barnen skall prioriteras.
- Barn i familjer med långvarigt socialbidragsberoende eller som lever i ekonomisk utsatthet på annat sätt är en annan grupp som behöver uppmärksammas. Det behövs stärkt förnyelse- och utvecklingsarbete för att ge dem samma förutsättningar som andra barn.
- Ett annat område som regeringen vill uppmärksamma är stöd till barn som själva utsatts för våld eller som bevittnat våld i sin hemmiljö. Det är angeläget att ideella organisationer utvecklar modeller och arbetssätt för att hjälpa och stötta barn som indirekt eller direkt har utsatts för brott.

6.2 Verksamhet till förmån för ungdomar 12–25 år

Inriktning

Ungdomstiden är en period av successiv utveckling mot ökad självständighet, frigörelse från föräldrarna och etablering i vuxenvärlden. Under ungdomsåren växer viljan och förmågan att påverka ens egen livssituation och utöva inflytande i samhället. Denna frigörelseprocess måste bejakas och stödjas. Ungas egna organisationer utgör en viktig kanal för ungdomar att söka sina egna vägar till delaktighet och inflytande lokalt, nationellt och internationellt. Tillväxten av nya och alternativa organisations- och verksamhetsformer för samhällsinriktat arbete, EU:s östutvidgning samt utveckling av jämställdhets- och mångfaldsarbetet i föreningslivet utgör viktiga områden som bör stödjas.

Brott, mobbning, diskriminering, trakasserier, ohälsa och arbetslöshet begränsar många unga människors livskvalitet och möjligheter till utveckling och måste därför bekämpas. Antalet arbetslösa ungdomar och andelen ungdomar som upplever olika former av psykisk ohälsa har ökat under senare år. Ungdomar och ungdomars egna organisationer måste ges möjlighet att själva formulera problemen, söka deras orsaker och pröva lösningar för att förebygga och motverka problemen.

Ungdomars engagemang och vilja till egna uttryck söker sig ständigt nya former. Parallellt med de traditionella kulturyttringarna såsom musik, teater, bildkonst och dans utvecklas andra uttryck för kulturella och estetiska intressen. Levande rollspel, modeskapande samt produktion av webbtidskrifter och så kallade fanzines (tidskrifter kring ett personligt

intresse) är exempel på detta. Ungdomar måste ges goda möjligheter att själv initiera och genomföra verksamheter som syftar till att förändra samhället, påverka de egna livsvillkoren eller uttrycka sig genom mass-media eller genom konstnärliga och kulturella medel. Skr. 2003/04:125

Prioriterade områden

- Föreningslivets arbete för att *stärka ungdomars tilltro till den egna förmågan, förebygga psykisk och fysisk ohälsa samt utveckla metoder för att bearbeta problem när de redan uppstått*. Särskild prioritet bör ges till projekt som syftar till att stärka ungas tilltro till den egna förmågan och möjligheten att själva och tillsammans med andra kunna påverka sin vardag för att motverka och förebygga psykisk ohälsa. Särkilt intressant är också utvecklingen av projekt som innebär en nära samverkan mellan olika sociala aktörer, offentliga samhällsorgan och ideella organisationer, liksom utveckling av föreningslivets arbete för ensamkommande flyktingungdomar.
- *Förebyggande av brott, mobbning och trakasserier av och mot unga och stärka stödet till unga brottsoffer*. Projekt som syftar till att förebygga klotter och annan skadegörelse, utveckla former för medling mellan brottsoffer och gärningsman eller motverka mobbning eller trakasserier på grund av kön, etnicitet, sexuell läggning eller funktionshinder bör uppmärksammas särskilt.
- *Utvecklingen av ungdomars möjligheter att uttrycka sig genom kulturella och konstnärliga medel*. Stödformerna för unga arrangörer av kulturevenemang och -verksamheter bör utvecklas och utrymme ges för nya eller alternativa konstnärliga och kulturella uttryck. Projekt som skapar samverkan mellan ideella aktörer och kulturinstitutioner bör ges särskild uppmärksamhet.
- *Stärka ungdomars inflytande i samhället och möjlighet till egen organisering* på lokal, regional och nationell nivå. Nya former att organisera och bedriva samhällsinriktat arbete bör stödjas särskilt, liksom utvecklingen av metoder för jämställdhets- och mångfaldsarbete i ungdomsorganisationerna.
- *Utvecklingen av ungdomars inflytande och delaktighet på den europeiska nivån* bör ges fortsatt prioritet i fördelningen av stöd ur Allmänna arvsfonden. Samarbetet i EU:s östra gränsregion bör ges särskild uppmärksamhet. Regeringen beslutade i oktober 2003 att ställa 5 miljoner kronor ur Allmänna arvsfonden till Ungdomsstyrelsens förfogande att fördelas till projekt som, genom ungdomsutbyten i EU:s östra gränsregion, syftar till att stärka ungdomars delaktighet och inflytande i samhället samt att utveckla den interkulturella förståelsen och toleransen hos unga (U2003/3648/Ung). Regeringen angav då som sin avsikt att under en treårsperiod avsätta sammanlagt 15 miljoner kronor för ändamålet.
- *Projekt som syftar till att finna metoder för att öka ungdomars tillträde till arbetsmarknaden* bör ges fortsatt prioritet vid fördelningen av stöd. Regeringen beslutade i juli 2003 att ställa 10 miljoner kronor ur Allmänna arvsfonden till Ungdomsstyrelsens förfogande att fördelas till projekt som syftar till att bryta ungdomars

utanförskap på arbetsmarknaden (U2003/2359/Ung). Regeringen angav då som sin avsikt att under en treårsperiod avsätta sammanlagt 30 miljoner kronor för ändamålet. Utvecklingen av s.k. *navigatorcentra* bör uppmärksammas i satsningen. Skr. 2003/04:125

6.3 Verksamhet till förmån för personer med funktionshinder

Inriktning

Det är viktigt att identifiera och undanröja hinder för full delaktighet i samhället för personer med funktionshinder och att förebygga och bekämpa diskriminering. Personer med funktionshinder i alla åldrar måste ges förutsättningar för självständighet och självbestämmande. Tillgänglighet till bostäder, publika lokaler, kommunikationer, utbildning, fritids- och kulturaktiviteter och olika kommunala verksamheter är en förutsättning för att personer med funktionshinder skall kunna leva ett självständigt och oberoende liv.

Kunskap inom den offentliga sektorn om funktionshindrade personers villkor och behov har en avgörande betydelse för hur service, lokaler, information etc. utformas och för bemötandet i den enskildes kontakter med den offentliga sektorn. Ett tillgängligt samhälle är en förutsättning för den demokratiska utvecklingen av samhället.

Prioriterade områden

Det finns behov av utvecklingsarbete där handikapporganisationerna genom *olika informationsaktiviteter ger kunskap om funktionshindrade personers villkor*.

- Design för alla innebär att produkter, bruksföremål, byggnader, IT-produkter, inomhus- och utomhusmiljöer samt tjänster bör vara tillgängliga för alla människor – oavsett kön, ålder eller funktionshinder så långt detta över huvud taget är möjligt. Inte minst viktigt är att höja kvaliteten i designen för alla brukare som ett led i ett minskat behov av särlösningar. Det finns behov av att *utveckla och pröva verksamhet där brukarorganisationerna, tillsammans med berörda myndigheter och branschorganisationer bidrar till att stärka arbetet med Design för alla som leder till ett mer tillgängligt samhälle*.
- För den som på grund av sitt funktionshinder har *långvariga och sammansatta behov av vård, omsorg, stöd och service behöver insatserna samordnas*. Ofta får den enskilde själv eller anhöriga fungera som samordnare och budbärare mellan olika verksamheter trots att ansvaret för samordningen ligger på myndigheterna. *Individuella planer*, som tar upp beslutade och planerade insatser samt vem som ansvarar för vad, ger både de enskilda personerna, deras familjer och huvudmännen en överblick som kan främja samordning och samverkan och bidra till att insatserna effektiviseras. För att tillgodose ett ökat brukarinflytande i detta arbete krävs utvecklingsarbete där handikapporganisationerna kan spela en viktig roll.

- Personer med funktionshinder som är beroende av stöd och service från andra personer, anställda eller närstående, kan utsättas för både fysiskt och psykiskt våld. Det behövs försöksverksamhet där handikapporganisationerna och andra ideella organisationer tillsammans med kommun och landsting kan finna former för att *uppmärksamma och förhindra våld mot barn, kvinnor och män med funktionshinder*.

6.4 Återredovisning

Den plan för uppföljning och utvärdering av stöd ur Allmänna arvsfonden som fastställts av Arvsfondsdelegationen, kommer att göra det möjligt för regeringen att bättre redovisa effekterna av stödgivningen och utfallet av regeringens prioriterade områden.

Detta kan ske såväl genom vidareutveckling av den kvantitativa redovisningen, som genom utökade analyser av de effekter stödgivningen gett för fondens målgrupper. Redovisningen kommer, där det är möjligt, att göras ur ett köns- och mångfaldsperspektiv. Regeringen avser också att redovisa hur allmänheten informerats om fondens ändamål och fondmedlens användningsområde.

7 Information, uppföljning, utvärdering och erfarenhetsspridning

Arvsfondsdelegationens uppgifter är, förutom att fördela stöd ur fonden, att följa upp projekt samt att informera allmänheten om arvsfondens ändamål och fondmedlens användningsområde.

7.1 Information

Arvsfondsdelegationen har fastställt en informationsstrategi som ligger till grund för arbetet med information och kommunikation och formulerat tre delmål för informationsarbetet:

- att nå ut med information om fondens ansökningskriterier till potentiella projektanordnare så att de ansökningar som kommer in är relevanta och att andelen obehöriga sökande minimeras
- att genom information om projektens resultat till organisationer, myndigheter och politiker bidra till utveckling av verksamhet till förmån för fondens målgrupper
- att informera allmänheten om fondens ändamål och medlens användningsområde

För att uppnå dessa mål krävs olika former av informationsinsatser. Några exempel på informationsverktyg som används är Arvsfondsdelegationens hemsida, informationsbroschyrer, årsbok och pressmeddelanden om beviljade projektstöd.

På hemsidan www.arvsfonden.se kan organisationer och allmänheten få information om gällande kriterier, söka i projektdatabasen med beviljade projekt och dra ut ansökningsblanketter.

Arvsfondsdelegationens kansli får många telefonsamtal och e-postförfrågningar från organisationer och allmänhet som önskar information om hur och till vad man kan söka stöd ur fonden. Förutom de svar som kan lämnas per telefon hänvisas också till hemsidan. Till dem som inte har tillgång till Internet skickas årsboken och informationsbroschyren Allmänna arvsfonden – gör det möjligt att förnya och utveckla verksamhet för barn, ungdomar och personer med funktionshinder där svaren på de vanligaste frågorna finns att läsa.

I Årsboken som bygger på uppgifterna i regeringens årliga skrivelse till riksdagen beskrivs på övergripande nivå föregående års fördelning av stöd och där går även att läsa korta sammanfattningar om samtliga projekt som erhållit stöd under året. Årsboken distribueras till föreningar, bibliotek och kommuner och till dem som tar kontakt med delegationens kansli. Informationsbroschyren finns tillgänglig på engelska, kassett och punktskrift.

Arvsfondsdelegationen har under året informerat om fonden på mässor och andra evenemang som till exempel Bok- och biblioteksmässan i Göteborg, Folkrörelseforum och Fryshusets Idédagar i Stockholm.

För att nå ut till organisationslivet med information om regeringens prioriterade områden annonserades i tidningar runt om i landet.

Allmänna arvsfonden fyllde 75 år i juli 2003. Under 2003-2004 arrangerar delegationen fyra s.k. Arvsfondsdagar tillsammans med berörda föreningar, högskolor m.fl. Varje Arvsfondsdag har eget tema och genomförs i Lund, Linköping, Skellefteå och i Stockholm.

7.2 Uppföljning och utvärdering

I Arvsfondsdelegationens uppgifter ingår att följa upp de projekt som beviljas stöd ur Allmänna arvsfonden. Under året har arbetet med uppföljning och utvärdering utgått från den strategi om uppföljning, utvärdering och erfarenhetsspridning som fastställdes av delegationen 2002.

Samtliga organisationer som beviljas stöd skall efter varje avslutat år lämna en skriftlig redogörelse för de genomförda insatserna och ekonomisk redovisning styrkt av revisor. På detta sätt kan delegationen kontrollera att medlen används till det som avsetts, samt få underlag inför beslut om stöd till nästa år om projektet är flerårigt. Om redovisningen inte godkänns blir organisationen återbetalningsskyldig för del av eller hela stödet.

För att höja kvaliteten på de rapporter som projekten redovisar efter avslutat projekt har delegationen startat utbildningar för projektledare till nystartade projekt. Ett utbildningsmaterial anpassat för arvsfondsprojekt har tagits fram. Materialet är utformat som en handbok som kan vara till hjälp under projektets samtliga faser, från start till återslagrapportering.

Större utvärderingar görs i syfte att undersöka vilka långsiktiga effekter som uppnås i den verksamhet som beviljas stöd ur arvsfonden. Med utvärdering avser Arvsfondsdelegationen en systematiskt genomförd undersökning för att få fram tillförlitliga och användbara resultat om värdet eller förtjänsterna av ett enskilt projekt eller en grupp av projekt. Utvärderingar av detta slag görs av avgränsade större satsningar eller prioriterade områden som regeringen beslutat om. Som regel utförs dessa

utvärderingar av forskare från de vetenskapliga institutionerna i nära samarbete med representanter för berörda målgruppers organisationer.

Interna seminarier riktade till delegationens kansli och berörda handläggare inom Regeringskansliet genomförs i anslutning till att större utvärderingar slutförs. Under året har ett internt seminarium anordnats då utvärderarna av arvsfondssatsningen Alternativa stöd- och boendeformer för psykiskt funktionshindrade bjöds in för analys och diskussion kring satsningens resultat. På detta sätt kan kunskaper från utvärderingarna återföras till handläggare och bidra till höjd kvalitet i fördelningen av projektstöd.

Nedan anges de uppföljnings- och utvärderingsrapporter som färdigställt under 2003.

Utvärderingen av den särskilda satsningen om *Lokal idrottsutveckling* överlämnades av Centrum för Idrottsforskning vid Göteborgs Universitet under våren 2003. I denna konstateras bl. a. att arvsfondsprojektens verksamhet har haft betydelse för utveckling av svensk idrott. Nya verksamhetsformer har etablerats, idrottsliga aktiviteter har fått nytt och spännande innehåll och idrottsrörelsen har kunnat knyta till sig nya kompetenta ledare och ungdomar, med engagemang och vilja att vara delaktiga i den idrottsliga utvecklingsprocessen. Genom projektverksamheterna är det också uppenbart att idrottsrörelsen och "idrottens arenor" har fungerat som en plats, där människor med olika nationaliteter och kulturbakgrund kan mötas i gemensamma och givande aktiviteter. Vidare har projekten visat på verksamheter och nya idéer som kan påverka funktionshindrades idrott i en positiv riktning och att individer med funktionshinder också har sin givna plats inom idrottsrörelsen.

Regeringen har under tre år avsatt sammanlagt 9 miljoner kronor för *utveckling av verksamhet för talanger inom handikappidrotten*. Dessa medel har fördelats till två olika förbund. Svenska Handikappidrottsförbundets talangprojekt bestod av tre delar: ett toppprogram för etablerade toppaktiva idrottare och lag, ett talangprogram för lovande aktiva på väg till toppen samt ett supportprogram för att utveckla kringverksamheterna för att stötta idrottarna. Projektet visar stor framgång vad det gäller att förbättra möjligheter för funktionshindrade att idrotta på elitnivå. Sveriges Dövas Idrottsförbunds projekt syftade till att fånga upp och utveckla möjligheterna för döva och hörselskadade ungdomar att utöva idrottsaktiviteter. Efter projektets slut har flera unga börjat idrotta och de redan aktiva talangerna har utvecklats till vinnare vilket har gett effekter både nationellt och internationellt.

Ungdomsstyrelsen har slutrapporterat två särskilda satsningar under året.

Regeringen beslutade i september 1999 att under en treårsperiod avsätta sammanlagt 35 miljoner ur Allmänna arvsfonden till Ungdomsstyrelsens förfogande dels för att *stimulera ungas egna kulturverksamheter*, dels för stöd till *utveckling av nya lokala lösningar för ungas fritidsverksamheter*. Ungdomsstyrelsen tog emot sammanlagt 621 ansökningar till de båda satsningarna. Totalt har 30 880 000 kronor fördelats till 177 projekt.

Uppbyggnad och utveckling av mötesplatser har varit den största enskilda kategorin av beviljade projektstöd på fritidsområdet. Projekten har ofta varit omfattande och genomförts i samverkan med flera olika aktö-

rer. Utveckling av befintliga mötesplatser har oftast handlat om att nå nya grupper eller att arbeta med inflytande- eller jämställdhetsfrågor. Ett antal projekt har fått stöd för att utveckla ungdomsledarrollen. Flera projekt har syftat till kunskapsuppbyggnad inom området samt skapande av möjligheter för unga att ge sin syn på organisationsuppbyggnad och ledarskap. Ett flertal särskilda jämställdhetsprojekt har också beviljats stöd. Syftet har oftast varit metodutveckling eller problematisering av makt- och resursfördelningsfrågor inom kultur- och fritidssektorn. Flickors deltagande i musikverksamheter på fritidsgårdar och i replokaler har också uppmärksamats.

Inom kulturområdet har fokus satts på etablerandet av nya verksamheter, mötesplatser och nätverk. Stöd har beviljats såväl för ungas skapande i egna organisationer som för etablerade institutioners arbete för att stärka unga till delaktighet. Projekt som syftar till att stärka unga arrangörer och projekt som synliggjort nya kulturella uttryck har också fått stöd.

I samband med satsningarna har Ungdomsstyrelsen producerat publikationer och informationsmaterial kopplat till kultur- och fritidsområdet, bl. a. Bara vara. Dessa kan beställas från Ungdomsstyrelsen.

Arvsfondsdelegationen gör årliga enkätuppföljningar av det stöd som beviljats till anläggningar, lokaler och utrustning. Årets enkät gick ut till 39 organisationer som erhöll stöd ur fonden år 1995 och svar erhöles av alla utom en. Av de som besvarat enkäten uppgav samtliga att de fortfarande disponerar lokalerna och att lokalstödet haft avgörande betydelse för att kunna bedriva den verksamhet som var syftet vid ansökningstillfället.

7.3 Erfarenhetsspridning

Målet för Arvsfondsdelegationens arbete med erfarenhetsspridning är att sprida resultaten från utvecklingsverksamheten till i första hand organisationer som bedriver ideell verksamhet och till kommuner för att de ska kunna ta till sig och börja använda nya metoder och modeller som utvecklats med stöd ur Allmänna arvsfonden. Även de projekt som inte lyckas uppnå sina mål kan ge viktig kunskap till andra projekt som därmed kan undvika att upprepa samma misstag.

Att sprida kunskaper och erfarenheter från projektverksamheten är i första hand en uppgift som skall genomföras inom ramen för varje projekt. I anvisningarna för ansökan understryks därför att projektet bör innehålla en plan för dokumentation och erfarenhetsspridning.

Arvsfondsdelegationens projektdatabas används som källa till information och erfarenhetsspridning. Projektdatabasen nås från hemsidan och gör det möjligt att söka efter projekt utifrån projektområde, län, målgrupp och fri textsökning. Erfarenheter från projektverksamheten sprids internt till berörda handläggare inom Regeringskansliet och myndigheter när projekten har inkommit med slutredovisning. Ett utvecklingsarbete pågår där delegationens hemsida skall kunna användas som en bredare bas för erfarenhetsspridningen. Målet är att det skall vara möjligt att få information om hur projektet har gått via den projektdatabas som är kopplad till hemsidan.

För att stimulera erfarenhetsspridning mellan organisationer, kommuner och myndigheter anordnar Arvsfondsdelegationen projektledarseminarier/Arvsfonds dagar. Under 2003 genomfördes tre temainriktade projektledarseminarier. Två av seminarierna ägnades åt att diskutera metoder för att förebygga rasism, främlingsfientlighet, homofobi och diskriminering. Ett seminarium fokuserade på metoder för att utveckla personligt brukarstöd samt hur kulturen kan användas som medel för att förbättra bemötandet av personer med funktionshinder.

Hittills har två av fyra planerade Arvsfonds dagar genomförts med olika teman. De teman som kommer att behandlas är Våld mot kvinnor med psykiska funktionshinder (Lund, oktober 2003), barns utsatthet (Linköping, januari 2004), ungdomars tillträde till arbetsmarknaden (Skellefteå, mars 2004) och ideella organisationers roll i samhällsutvecklingen (Stockholm, maj 2004).